

Poziční dokument Českého plynárenského svazu (ČPS) k implementaci směrnice EPBD IV

České plynárenství vnímá důležitost směrnice EPBD IV, která na rozdíl od předchozích verzí revizí směrnice klade důraz na komplexnější přístup k energetické náročnosti budov, zahrnující nejen energetickou účinnost, ale i využívání obnovitelných zdrojů energie, inteligentní technologie a kvalitu vnitřního prostředí. Při mechanické implementaci směrnice však mohou vzniknout opětovné nároky na domácnosti, které v nedávné době již investovaly do ekologicky šetrného plynového vytápění. Domácnosti vytápěné individuálně plynem přispívají k celkovým emisím v ČR méně než čtyřmi procenty¹, přičemž toto procento je možné jednoduchými opatřeními efektivně snížit – zejména náhradou atmosférických kotlů za kondenzační.

EPBD IV ponechává na jednotlivých členských státech značnou míru flexibility a volnosti v rozhodování o tom, kdy a jaké opatření zavést, aby bylo cílů EPBD IV dosaženo. To představuje pro Českou republiku příležitost, aby při implementaci EPBD IV zohlednila ekonomickou², sociální, technickou, ale i kapacitní realizovatelnost navrhovaných opatření z hlediska proveditelnosti renovací na národní úrovni v rámci směrnicí doporučených termínů. Výsledkem implementace by mělo být vytvoření takové legislativy a s ní spojených rozvojových projektů a programů, které budou sociálně citlivé a budou reflektovat národní specifika a nastaví udržitelný časový plán.

Z pohledu plynárenství jsou v rámci implementace EPBD IV klíčové následující oblasti:

1. Implementace musí zohlednit technické a ekonomické možnosti renovace domovního fondu využívajícího zemní plyn při transpozici EPBD IV

Česká republika patří k zemím s **nejrozvinutější plynárenskou infrastrukturou. Plynofikace je obzvlášť výrazná v oblasti bydlení – plyn je zavedený ve více než 65 % domů a u bytů tento podíl dosahuje téměř 69 %**.³ Plyn sehrává i důležitou roli jako zdroj energie, který bude v podstatné míře doplňovat kapacitně nerovnoměrné obnovitelné zdroje energie a bude hrát nezastupitelnou roli pro odchod elektroenergetiky a teplárenství od uhlí.

¹ Emise CO₂ v ČR v roce 2023 činily 99 mil. tun (zdroj: MŽP ČR). Spotřeba plynu domácnostmi činila 19,2 TWh (zdroj: ERÚ, Souhrnná publikace Zpráva o činnosti a hospodaření ERÚ a Národní zpráva ERÚ o elektroenergetice a plynárenství v ČR za rok 2023). Emise z 1 MWh plynu činí 202 kg CO₂.

² Viz závěry studie EGÚ Brno (2025) k ekonomice provozu plynového kotle a tepelného čerpadla (TČ): náklady na pořízení a provoz TČ jsou a zůstanou v porovnání s plynovým kondenzačním kotlem vyšší, a to i při započtení ceny emisní povolenky v EU ETS2 až do výše 100 €/t CO₂. Investice do TČ zůstane tedy ekonomicky méně výhodná především pro stávající byty a rekonstrukce v horizontu dalších 20 let.

³ Míra celorepublikové plynofikace dosahovala v roce 2021 u domů hodnotu 65,5 % a až 68,6 % u bytů. Více v dokumentu *Základní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů – Hlavní město Praha*, dostupný na stránce Českého statistického úřadu (<https://csu.gov.cz/produkty/zakladni-vysledky-scitani-lidu-domu-a-bytu-hlavni-mesto-praha-2021>), strana 19 a 20

Stejně tak je plynárenství a jeho robustní soustava **obtížně nahraditelná ve větších obcích a městech s hustou zástavbou**, kde existují značné limity pro budování paralelní či posilování stávající liniové energetické infrastruktury nebo instalaci obnovitelných zdrojů, zejména tepelných čerpadel. Plán postupné dekarbonizace musí odpovědně respektovat potřebu zachování spolehlivé a ekonomicky únosné dodávky energie – zde bude role plynu klíčová a plynárenství nemůže chybět v odborné diskuzi a při předkládání reálných návrhů implementace.

2. Implementace EPBD IV musí být sociálně citlivá a vyvážená

Splnění nových požadavků na energetickou náročnost (od roku 2030 mají být nové rezidenční budovy budovami s nulovými emisemi uhlíku na místě, pro stávající budovy má být vypracován vnitrostátní plán renovace budov, jehož cílem bude postupná transformace na budovy s nulovými emisemi do roku 2050) bude **vyžadovat značné investice do moderních technologií a materiálů** a projeví se rovněž v růstu cen stavebních prací. **Zvýšené náklady se pak promítnou do zvýšené ceny bydlení pro domácnosti**, ať už ve vlastním nebo nájemním bydlení. To povede k dalšímu zhoršení dostupnosti bydlení a s tím spojenými sociálními dopady.

Česká republika musí při implementaci respektovat směrnici nařízené zohlednění finanční situace vlastníků a nájemníků obytných domů. Doporučení Evropské komise ukončit používání fosilních paliv v lokálním vytápění do roku 2040 považujeme z důvodů uvedených v tomto dokumentu v České republice za obtížně proveditelné.

3. Implementace EPBD IV musí být sociálně proveditelná a respektovat národní specifika a technologickou neutralitu

V České republice je 1,5 milionu domácností vytápěno lokálním plynovým kotlem, dalších 700 tisíc domácností má kotel na pevná paliva. Jsme toho názoru, že při implementaci EPBD IV nelze nekriticky jednostranně upřednostňovat konkrétní technologie na úkor jiných. Opatření, která by vylučovala jakoukoliv jinou než technologii s nefosilním palivem, mohou paradoxně občanům zabránit v investicích do vysoce účinných řešení vytápění, jako jsou plynové kondenzační kotle a hybridní systémy, které by okamžitě (a nákladově podstatně efektivněji) snížily emise a poptávku po energiích. Implementace by měla podporovat vyvážený mix technologií, který umožní kontinuální využití plynových kotlů kompatibilních s obnovitelnými plyny jako součástí dekarbonizace.

Při transformaci vytápění budov se v nové politice počítá zejména s CZT a elektrifikací vytápění, tedy s tepelnými čerpadly. Je ale třeba počítat s tím, že pro významnou část bytů v ČR jsou **tepelná čerpadla nevhodná či těžko realizovatelná**. Do této kategorie patří zejména menší byty s individuálním nebo etážovým vytápěním (cca 15 % bytů), činžovní domy s nevhodným typem rozvodu tepla, budovy v historických jádrech měst (nejen památkově chráněné) a budovy, u kterých dosud nedošlo k hloubkové rekonstrukci. Plynové vytápění kondenzačním kotlem je v takových budovách nejen ekonomicky, ale i ekologicky optimální variantou.

Nevhodně nastavená opatření do budoucna odradí vlastníky a uživatele budov od využívání spolehlivých a kapacitně dostačujících plynárenských soustav. To může nežádoucím

způsobem omezit poptávku po zavedení obnovitelných plynů, které zejména pro vytápění poskytují stabilní, lehce přepravitelnou a bezpečně skladovatelnou energii. V tomto kontextu je třeba odmítnout definici, že energií z obnovitelných zdrojů užitou ke vytápění se rozumí pouze ta, která je vyrobena v místě v případě plynů výhradně spalováním obnovitelných plynů.

4. Certifikáty energetické náročnosti by měly reflektovat národní specifika

Preambule evropské směrnice klade důraz na harmonizaci národních systému certifikace energetické náročnosti, aby tyto byly srovnatelné napříč Evropou. Definice a výpočtové metody pro zařazení do tříd A až G by však měly reflektovat specifika jednotlivých členských států. Hodnocení energetické náročnosti budov v ČR by tak v žádném případě nemělo být přísnější, než v zemích s podobným klimatem a typem osídlení. Nadále by mělo být umožněno zařazení stávajících budov využívajících plynárenské technologie do vyšších tříd energetické náročnosti.

5. Povinnosti uplatnění minimální normy energetické náročnosti by se neměly týkat celého spektra budov

Směrnice EPBD IV dává členským státům prostor pro vyčlenění různých kategorií budov z povinnosti uplatnění minimální normy energetické náročnosti. Česká republika při implementaci nesmí rezignovat na ochranu budov s architektonickou, kulturní, historickou nebo náboženskou hodnotou. Musí zajistit, aby z přísných požadavků mohla být vyřata i městská kulturní krajina.

Vnitrostátní renovační plán by měl být realistický. Vnitrostátní renovační plán by měl nastavit efektivní a udržitelnou časovou posloupnost modernizace budov. Nejdříve je nutné řešit rozsáhlé veřejné nerezidenční stavby, administrativní budovy, případně obchodní a logistická centra apod., které mají velkou spotřebu energie a jejich renovace může přinést rychlé a významné úspory energie. Modernizace bytového fondu by měla následovat. Ve střednědobém horizontu může být racionální umožnit výměnu starých fosilních kotlů za moderní **kondenzační kotle s vyšší energetickou účinností**, nižšími emisemi a připraveností na využívání obnovitelných plynů. Tato opatření mohou zvýšit účinnost vytápění až o 20 % a s vysokou efektivitou do deseti let významně přispět ke snižování emisí CO₂.

Na závěr bychom chtěli poukázat na skutečnost, že pokud dojde v příštích letech ke skokovému odklonu vytápění plynem v domácnostech, povede to k tlaku na růst regulovaných tarifů pro zbývající odběratele.

Jsme si vědomi, že flexibilita obsažená ve Směrnici EPBD má svoje limity a nebude tedy možné naplnit všechny výše uvedené požadavky prostřednictvím implementace této směrnice v národní legislativě. V takovém případě bychom chtěli požádat, aby ČR zahájila diskuse s EK a dalšími členskými státy o možnostech revize Směrnice EPBD.

Praha, květen 2025

Český plynárenský svaz

Konkrétní návrhy opatření pro implementaci EPBD IV:

1. Umožnění využití (zemního) plynu jako zdroje vytápění zejména v rekonstruovaných budovách

S ohledem na i) přípustné využití zemního plynu v teplárenství a distribuovaných zdrojích (v pojmosloví EPBD IV jako zdroje „nearby/distant“) a ii) neexistenci požadavku bezemisnosti („na místě“) pro stávající budovy, by mělo být umožněno využití (zemního) plynu, a to i v případě dodávek energie do zdroje výroby ve stávající budově („na místě“).

2. Využití kompenzačních nástrojů při spotřebě zemního plynu „na místě“

Plyn dodávaný plynárenskou sítí do lokálního zdroje výroby v tuto chvíli nemá stanoven model kompenzace fosilní složky výroby energie pro kompenzaci obnovitelnou energií se zárukami původu (model nákupu „zelených“ molekul podle stávajícího modelu v elektroenergetice). V případě využití zemního plynu ze zdrojů výroby na místě by v případě potřeby měla být možná plná kompenzace emisí skleníkových plynů, ideálně prostřednictvím záruk původu na obnovitelné plyny.

3. Požadavky na energetickou náročnost stanovit odlišně pro nové a stávající budovy

Jedním ze stěžejních principů transpozice směrnice EPBD IV je zajištění predikovatelnosti a spravedlivého zacházení se stávajícím fondem budov a bytů. Při novelizaci zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů, a prováděcí vyhlášky č. 264/2020 Sb., o energetické náročnosti budov, ve znění pozdějších předpisů, bude v rámci využití národní flexibility a s přihlédnutím k místním podmínkám nezbytné takové nastavení referenčních hodnot, parametrů, klasifikačních mezí a výpočtových postupů, které vyloučí neopodstatněné zhoršení klasifikačního zařazení stávajícího bytového a budovního fondu.

Směrnice EPBD výslovně umožňuje, aby klasifikace budov byla stanovena rozdílně pro nové a stávající budovy i s ohledem na odlišné možnosti novostaveb a stávající zástavby. Aby byla zajištěna reálná srovnatelnost výsledků hodnocení a zároveň zachována návaznost na současný klasifikační systém, doporučujeme následující:

- Pro nové budovy: Referenční budova bude definována jako objekt vytápěný elektrickým tepelným čerpadlem.
- Pro stávající budovy (rekonstruované i nerekonstruované): Referenční budova zůstane definována s využitím plynového kondenzačního kotle.

4. Zajištění přístupu k finančním zdrojům (vč. čerpání dotací) i pro budovy dosud nerekonstruované do standardu ZEB

Pro řadu stávajících budov napojených na plyn, zejména těch s lokálními zdroji tepla, nebude dosažení energetické třídy A – tedy bezemisního standardu – reálně proveditelné. S ohledem na budoucí transpozici směrnice je proto žádoucí hledat mechanismy, jak tyto budovy nevyloučit z možnosti čerpání podpory (např. i přesto, že nedosáhnou klasifikace ZEB). Je důležité zajistit, aby zpřísnění pravidel energetického štítkování a současné zpřísnění taxonomických pravidel nepředstavovaly nepřekonatelnou bariéru pro financování nákupu nebo renovace nerekonstruovaných budov.

5. Revize PEF pro plyn jako výhledového faktoru z hlediska zvyšování podílu obnovitelných plynů distribuovaných plynárenskou sítí

S ohledem na ambice zvyšování podílu obnovitelných a nízkouhlíkových plynů v rámci plynárenské distribuční soustavy potvrzené ve Vnitrostátním plánu ČR v oblasti energetiky a klimatu k roku 2030 je nutné toto reflektovat ve stanovení hodnoty PEF. Dosavadní hodnota PEF pro plyn ve výši “1” shodně s tuhými fosilními palivy je zcela neodpovídající.